

MALESTAR

El 24 d'octubre de 1929, es produïa l'anomenat Crack de la borsa de Nova York, el qual posava fi a una dècada de benestar i creixement econòmic, els "feliços 20", i donava pas a una crisi econòmica, financera i de valors ètics d'abast mundial coneguda com "la Gran Depressió".

En el cas d'Espanya, i, per extensió, Balears, no queda tan enfora el "Espanya vaq bien" d'Aznar o l'"Espanya forma parte de la Champions League d'Europa" de Zapatero. Corrien els primers anys del nou segle i tot eren flors i violes. Amb índex de plena ocupació, amb taxes d'atur per sota del 5%. Eren anys en els quals un milleurista era considerat poc més que un pària de la societat. Tenir una feina estable era suficient per aconseguir una hipoteca bancària i accedir a un habitatge en propietat. La construcció, a l'igual que la demanda, estaven disparats. Eren temps feliços en els quals pocs podien imaginar el que estava per venir.

Corria el 2008 quan va esclatar la bombolla, provocant una de les crisis econòmiques i financeres més brutals que es recorden, els efectes de la qual, es van fer extensius fins el 2014. Quan per fi semblava que deixàvem enrere els efectes de la crisi va esclatar la pandèmia de la COVID-19, que encara estem patint, i quan semblava que per fi ens en sortiríem, des de l'Est d'Europa ens ha arribat un conflicte bèl·lic que ha fet palesa la tremenda dependència energètica de la nostra economia i la enorme debilitat del nostre model productiu.. Tres crisis que han fet mossa en les classes mitjanes i han incrementat la desigualtat social fins a nivells no recordats, generant un malestar social que s'ha traduït amb mobilitzacions vagues i protestes arreu de tot l'estat, potenciat, en alguns casos per l'extrema dreta.

PREOCUPACIONS CIUTADANES (XLII)

MALESTAR SOCIAL, CAUSES I CONSEQÜÈNCIES

El marc de referències de viure i conuiu en un sistema democràtic, es fonamenta en la defensa dels drets ciutadans bàsics, així com la possibilitat real d'accés amb igualtat d'oportunitats reals d'accés als béns i serveis.

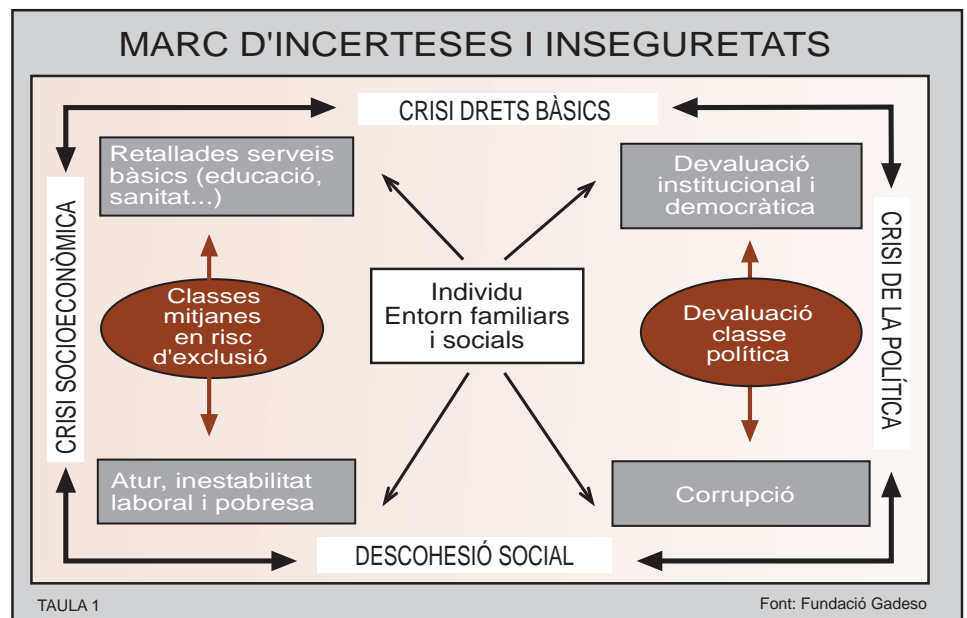
Com és lògic aquest desideratim no es compleix, ni prop fer-hi, al cent per cent. Aquests incompliments són encara molts més greus en un moment en el qual una sèrie de crisis afecten a la ciutadania. De fet, el quadre adjunt fa referència precisament al marc d'incerteses que els ciutadans pateixen avui.

La crisi afecta als individus i als seus entorns familiars i socials, als drets bàsics, a la política, a l'economia... i, en el seu conjunt, va dissenyant una societat dual i descohesionada. Aquestes situacions concretades en retallades de serveis bàsics, atur i

inestabilitat laboral, classes mitjanes en risc d'exclusió i devaluació de les institucions i classe política, condueixen inevitablement no tan sols a incerteses sinó també a un increment del malestar i de les inseguretats.

Per això mateix, aquest número de Quaderns Gadeso reflecteix, per una banda, quines són les situacions que provoquen malestar, i, per una altra, quines són les conseqüències d'aquest malestar les inseguretats, i, per descomptat, quines són les solucions que proposen els ciutadans i ciutadanes per eliminar o almenys reduir l'esmentat malestar

El tema és complex, però si no s'aborda seriosament, actuant no només sobre les situacions personals sinó també sobre els contextos econòmics, socials i polítics, l'no serà possible posar fi a aquest malson.

CAUSES DEL MALESTAR SOCIAL

A l'enquesta matriu es proposava una relació de situacions que es donen en els sistemes "moderns" de convivència. En primer lloc se demanava als enquestats que ordenassin les diverses situacions per ordre d'importància, perquè després expressessin quin nivell de satisfacció tenien sobre com es tractaven cada una d'aquestes situacions. En la taula adjunta s'ordenen les diferents situacions que generen malestar per ordre d'importància i es mostra el seu nivell de satisfacció.

TAULA 2

SITUACIONS PROVOCADES PER LES CRISIS QUE GENEREN MALESTAR SOCIAL

	Importància	Satisfacció
Pèrdua de llocs de feina	9,6	2,1
Augment de la precarietat laboral i reducció dels salaris	9,2	2,7
Increment de la inflació	8,6	3,0
Dificultats d'accès a habitatges dignes i assequibles	8,5	2,8
Increment significatiu de la desigualtat social	7,4	3,5
Colapse dels serveis públics assistencials	7,3	3,2
Desproveïment d'articles i aliments bàsics	7,3	4,2
Deteriorament de les institucions	6,9	2,5
Increment de la delinqüència	6,8	4,4
MITJANA	8,0	3,2

Font: Baròmetres Gadeso. Març 2022

Importància i satisfacció sobre 10. Importància: rellevància del problema; Satisfacció sobre el grau de solució del problema

La relació de situacions provocades per la crisi que generen malestar social són força significatives i reflecteixen un moment on els ciutadans no només relacionen el malestar amb fets que afecten la seva persona o als seus béns, sinó també a situacions de caire social.

La màxima importància es dona a la pèrdua de llocs de feina (9,6) amb un nivell de satisfacció força baix, en concret el 2,1. És altament significatiu i preocupant que l'augment de la precarietat laboral comporti una fort malestar (9,2) i un nivell força baix de satisfacció (2,7). Aquesta dada s'ha d'interpretar conjuntament amb l'increment de la inflació i reducció dels salaris (8,6) i les dificultats per accedir a uns habitatges dignes i assequibles (8,5) que provoquen que moltes famílies es trobin en situació de pobresa o en risc d'exclusió social. El nivell de satisfacció, naturalment, és molt baix (3,0 i 2,8; respectivament).

L'increment significatiu de la desigualtat social té un altre nivell d'importància (7,4). Al mateix temps es considera que aquesta situació de malestar social està mal coberta per les distintes administracions (3,5).

Conseqüència directa de l'augment de la desigualtat és el colapse dels serveis públics assistencials (7,3) davant

l'allau de persones que necessiten ajuda de les institucions per a poder sobreviure, generant un grau de satisfacció força baix, (3,2).

Pot cridar l'atenció que es consideri que el desproveïment d'articles i aliments bàsics que darrerament apareixenals mitjans de comunicació conseqüència de la guerra d'Ucraina i de la vaga dels transportistes generi un gran malestar (7,3). El nivell de satisfacció sobre aquest ítem és, però, lleugerament superior als anteriors (4,2)

També provoca malestar el deteriorament de les institucions, (6,9), concretat en la percepció que estan més pendents de llençar-se els trastos pel cap els uns als altres que d'aportar solucions a la ciutadania. (2,5)

Finalment, també genera malestar el previsible increment de la delinqüència (6,8) degut a la necessitat de moltes persones d'alimentar a les seves famílies i que no troben resposta en els organismes públics. Malgrat tot, es té certa confiança en els cosos de seguretat (4,4) per a combatre-la.

La mitjana d'importància de les situacions que generen malestar és molt elevada (8,0 i, ben al contrari, la satisfacció que en tenen els ciutadans és molt baixa (3,2).

A QUÈ ENS PORTEN LES CAUSES QUE GENEREN MALESTAR?

A l'enquesta s'inclouïen, una relació de causes provocades per les crisis i que contribuïen a elevar el grau de malestar social. (taula número 2), una sèrie de factors que poden tenir conseqüències tant a nivell polític, com social o econòmic. Les respostes eren múltiples, el que vol dir que no tenien perquè concentrar-se en una sola conseqüència. El resultat reflectit en la taula núm. 3 són els nivells percentuals d'incidència que té cada una de les conseqüències descrites

TAULA 3
PRINCIPALS CONSEQÜÈNCIES DE LES CAUSES QUE GENEREN MALESTAR SOCIAL

Increment significatiu de l'atur	96%
Fort increment del cost de la vida i de la cistella de la compra	92%
Exclusió social i pobresa (infantil, energètica...)	86%
Increment de la conflictivitat social	81%
Desconfiança envers les institucions	74%
Increment del suport a opcions polítiques extremistes	69%
Augment de les demandes de protecció social	61%
Contracció del consum	59%
Problemes de caire personal (salut mental, malalties...)	44%

Font: Baròmetres Gadeso. Març 2022

Rellevància percentual de les causes que generen malestar Respostes múltiples

Com és lògic, les conseqüències que identifiquen els ciutadans i ciutadanes de les illes amb la inseguretat tenen una relació directe amb les "situacions" que s'han analitzat en la pàgina anterior.

En primer lloc, la principal conseqüència és l'increment de l'atur (96%), especialment en el cas de Balears, en un moment en que tot just el nostre model econòmic estava començant a recuperar el ritme anterior a la COVID 19, amb unes previsions, pel que fa a la temporada turística, força optimistes, s'ha produït l'esclat del conflicte a Ucraïna, cosa que provoca força incertesa, malgrat que alguns especialistes consideren que Balears pot esdevenir una destinació refugi per al turisme europeu, resulta evident que un increment de les hostilitats i la seva possible extensió a altres indrets d'Europa, no contribueix a generar confiança.

D'altra banda, l'increment de l'inflació i la pujada de preus com a conseqüència del preu de la llum i de la guerra (especialment els carburants) provoca que molts ciutadans notin un fort increment del cost de la vida i de la cistella de la compra (92%), fet que contribueix, alhora, a augmentar les situacions d'exclusió social i pobresa (86%).

Un altre aspecte força remarcat, i que ja estem veient als

nostres carrers, és el de l'increment de la conflictivitat social (81%) amb vagues com la dels transportistes o del sector agrícola i ramader que repercuteixen de manera directa en una desconfiança envers les institucions (74%) i en l'increment del suport a opcions polítiques extremistes (69%), especialment d'extrema dreta, la qual està intentant capitalitzar el descontent social amb finalitats clarament electoralistes, sense cap intenció de intentar donar un cop de mà per a poder sortir, quan abans millor, d'aquesta situació d'incertesa i malestar generalitzats en el qual el nostre país, i la nostra comunitat, semblen haver-se instal·lat des del març del 2020.

Un altre conseqüència evident és l'augment de les demandes de protecció social (61%), aspecte al qual el govern de l'estat amb el recentment presentat pla de xoc contra la crisi, i l'autonòmic, amb les mesures complementàries que també es van presentar fa tot just dos dies, semblen voler paliar.

Tots aquests factors generen, a més de malestar, una incertesa que es reflecteix amb una contracció del consum (59%). Finalment, molts experts fan incís en problemes de caire personal (44%), com ara la salut mental, derivats de la pressió que ha afectat a moltes persones, especialment després de les tres crisis que hem patit.

SOLUCIONS PER REDUIR EL MALESTAR

De la percepció de les causes que generen malestar i les seves conseqüències, es deriven unes possibles "solucions" que els ciutadans i ciutadanes ofereixen per reduir el malestar personal i dels seus entorns familiars i socials. Els resultats reflectits en la taula adjunta són percentuals, sempre tenint en compte que les respostes podrien ser múltiples.

TAULA 4

PRINCIPALS CAMINS DE SOLUCIÓ

Limitar per llei els preus de l'energia i els carburants	89%
Major protecció davant els acomiadaments	71%
Mesures contra l'atur i la precarietat laboral	64%
Ajudes directes a les empreses i autònoms	63%
Limitar el preu de l'habitatge o subvencionar-l'ho	52%
Reduir l'IVA dels productes bàsics	52%
Ajudes a les famílies en situació d'exclusió o pobresa	47%

Font: Baròmetres Gadeso. Març 2022

Rellevància percentual de les solucions per a la reducció del malestar. Respostes múltiples

Com es pot veure a la taula 4, algunes de les propostes de la ciutadania per a paliar el malestar social, van en la línia de les presentades pel govern espanyol, malgrat que l'enquesta es va portar a terme setmanes abans de l'anunci del pla de xoc.

Així, el govern Sánchez ha anunciat una subvenció als preus dels carburants, malgrat que la ciutadania pensa que s'hauria de limitar per llei el preu, cosa que, de facto, suposaria haver-l'ho de subvencionar.

D'altra banda, s'han prohibit els acomiadaments per causa de la crisi, fent extensius els ERTOS a les conseqüències que per les empreses suposi la guerra d'Ucraïna.

També s'ha anunciat un increment de l'ingrés mínim vital

en un 15%, com a mesura de protecció a les famílies i persones en situació de major vulnerabilitat, afegint-hi, a més, l'extensió del bo social elèctric, el qual es farà extensiu a més famílies.

També, s'ha anunciat la limitació, durant 3 mesos, de la pujada del preu dels lloguers a un 2%, molt per sota de l'IPC, el qual es calcula que arribarà, al març, al 9,8%, la major pujada des del 1985 (2,2% més que el febrer).

A més d'aquestes, el govern de Francina Armengol ha anunciat una línia d'ajudes a les empreses i autònoms de les nostres illes a fi de minimitzar l'impacte de la guerra en els seus comptes de resultats, aspecte, que com veiem en la taula 4, també s'ha proposat per part de ls ciutadans i ciutadanes de la nostra comunitat.